

ЕРГАТИВНОСТ У СУМЕРСКОМ ЈЕЗИКУ

Шта је ергативност? Најједноставније речено, то је другачији начин обележавања главних учесника у реченици. Ради правилнијег разумевања ергативности уопште, па и оне сумерскога језика, неопходно је дати пар кратких објашњења.

По питању уобичајеног начина обележавања главних учесника у једној реченици, већина данашњих језика носи назив „акузативни“ или „номинатив-акузативни“. Начин означавања учесника сличан је оном у древној акадској језику. Примери акадских реченица:

1. šarrum illik. Краљ је ишао.
2. šarrum bītam īruš. Краљ је саградио кућу.

Субјекат – šarrum краљ – је у оба случаја означен истим падежом – номинативом. Директни објекат прелазног глагола у другој реченици обележен је акузативом.

Сумерски се назива „ергативним“ или „ергативно-апсолутивним“ језиком. Наведене реченице би на сумерском гласиле:

1. lugal.Ø i.gin
2. lugal.e e.Ø mu.n.du

Субјекат непрелазног глагола прве реченице – lugal краљ – налази се у апсолутном падежу („апсолутив“), обележеном са .Ø. Субјекат друге реченице, међутим, налази се у ергативу (обележеном знаком .e), док је оно што ми сматрамо директним објектом – е кућу – у апсолутном падежу. У чему је разлика?

За разлику од номинативног, одн. номинатив-акузативног карактера индоевропских језика, у ергативном језику, какав је превасходно сумерски (примера ради, такви су по природи и сви мајански језици – Daniel A. Foxvog, *Introduction to Sumerian Grammar*, 2013, 85), субјекат непрелазног и објекат прелазног глагола спадају у исту граматичку категорију, која се назива „апсолутним“ падежом или апсолутивом. (John L. Hayes, *A Manual of Sumerian Grammar and Texts*, Malibu, 1990, 7-8; Foxvog, 54) Падеж ергатив односи се на агента, учиниоца или изазивача глаголске радње, „од“ или „због“ кога се неки догађај одиграо. (Foxvog, 54)

Ову логику најлакше је схватити кроз једноставне примере из нашег језика: у реченицама „лопта се скотрљала низ брдо“ и „дечак је скотрљао лопту низ брдо“ имамо два субјекта (лопта у првој и дечак у другој). У ергативном језику, случај би био другачији: дечак би се налазио у ергативу, док би лопта у оба случаја била у апсолутном падежу (апсолутиву). Лопта је, наиме, та која се и у првој и у другој реченици котрља низ брдо.

У Нишу, јуна 2014. године